

Förr sa man 'ni' – i dag säger nästan alla 'du'

Berättelse

I Sverige säger nästan alla "du" till varandra. Du säger "du" till din lärare, till din chef och till människor du inte känner. Det känns helt normalt i dag. Men förr var det inte så.

Tidigare sa man inte "du" till alla. Man sa "du" bara till barn och till människor som stod en nära, till exempel familj och goda vänner. Till andra sa man "ni". Man kunde också använda en titel. Man sa till exempel "doktorn" eller "direktören" i stället för "du". Det kändes artig och fint.

På 1960-talet började det ändras. Allt fler började säga "du" och förnamn till nästan alla. Det spelade ingen roll om personen var ung eller gammal, chef eller arbetare. En känd händelse var år 1967. Då sa en chef som hette Bror Rexed att hans personal fick säga "du" till honom. Många minns det än i dag. Men förändringen hade börjat lite tidigare också. Bror Rexed var inte ensam.

I dag säger de flesta "du" till varandra. Ordet "ni" finns kvar, men man använder det inte så ofta. Ibland säger man "ni" för att vara extra artig, till exempel i en affär eller till en äldre person. Att säga "du" är alltså inte oartigt i Sverige. För många är det ett tecken på att alla människor är lika mycket värda.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
titel	ett ord för vad någon är eller arbetar med, t.ex. doktor
artig	trevlig och fin mot andra människor
personal	alla som arbetar på ett ställe
chef	den som bestämmer på ett jobb
förnamn	namnet man får när man föds, t.ex. Anna
ändras	bli på ett nytt sätt; bli annorlunda
händelse	något som händer
arbetare	en person som arbetar
tecken	något som visar eller betyder något
lika värda	värda lika mycket; alla är lika viktiga

Läsförståelsefrågor

1. Vem sa man "du" till förr i tiden?
 1. Till alla människor, precis som i dag.
 2. Mest till barn och till sina allra närmaste, som familj och nära vänner.
 3. Bara till chefer och läkare.
2. Vad kunde man säga i stället för "du" till en person man inte kände?
 1. Man sa alltid bara förnamnet.
 2. Man använde "ni" eller titeln för personens yrke.
 3. Man sa ingenting alls.
3. Vad hände på 1960-talet, enligt texten?
 1. Allt färre vågade säga "du".
 2. Det blev vanligt att säga "du" och förnamn även till okända och till chefer.
 3. Alla började säga "ni" i stället för "du".
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. I dag säger de flesta i Sverige "du" till varandra.
 2. Bror Rexed var den enda som ville ändra på tilltalet.
 3. Bror Rexed var läkare till yrket.
5. Varför kan man ibland säga "ni" i dag? Svara med egna ord.
6. Texten säger att många ser "du" som ett tecken på att alla människor är lika mycket värda. Förklara med egna ord vad det betyder.

Facit

1. Mest till barn och till sina allra närmaste, som familj och nära vänner.
1. Man använde "ni" eller titeln för personens yrke.
1. Det blev vanligt att säga "du" och förnamn även till okända och till chefer.
1. ja b) nej (texten säger att han inte var ensam) c) det står inte i texten (texten säger bara att han var chef)
- Exempel på svar: För att vara extra artig, till exempel mot en kund i en affär eller mot en äldre person.
- Exempel på svar: Att man tilltalar alla på samma sätt, både chefen och arbetaren. Det visar att ingen är finare än någon annan – alla är lika viktiga.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret och historiskt verifierbar text som passar för att prata om artighet, tilltal och samhällsförändring. Tema: hur språk speglar synen på jämlikhet. Fråga 6 kräver en första, enkel slutsats. Låt gärna eleverna jämföra med tilltalet i ett språk de själva kan – många språk har kvar skillnaden mellan ett artig och ett vardagligt “du/ni”.

Diskussionsfrågor

- Hur säger man till en lärare eller chef i ett språk du kan? Finns det ett extra artig ord?
- Tycker du att det är skönt eller konstigt att alla säger “du” i Sverige? Varför?
- När känns det viktigt att vara extra artig mot någon? Berätta om en sådan situation.
- **Skriv (4 meningar):** Berätta hur man tilltalar en äldre person eller en chef där du kommer ifrån. Säger man “du” eller något annat?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Frågelådan: Vad menas med du-reformen och när genomfördes den? – <https://frageladan.isof.se/visasvar.py?svar=39445>
- Nationalencyklopedin (NE), uppslagsord: du-reformen – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/du-reformen>
- Centrum för Näringslivshistoria / Företagshistoria: 3 juli 1967 – Du-reformen inleds – <https://naringslivshistoria.se/bizstories-nyheter/naringslivshistoria/dagens-datum-1967-du-reformen-inleds/>
- Isof, Svenskans historia – <https://www.isof.se/svenska-spraket/lar-dig-mer-om-svenska-spraket/svenskans-historia>

Faktagranskad mot Isof (Frågelådan och Svenskans historia), NE och Centrum för Näringslivshistoria i juni 2026.

Nyckelfakta: Förr tilltalade man ofta varandra med titel (“direktören”, “doktorn”) eller med “ni”, medan “du” mest användes till barn och till nära. Under 1960-talet gick allt fler över till “du” och förnamn till nästan alla, oavsett ålder och ställning. År 1967 lät Bror Rexed, chef för Medicinalstyrelsen, sin personal veta att de gärna fick säga “du” till honom; hans uttalande blev en känd symbol för reformen. VIKTIG NYANS: Isof betonar att det inte var någon organiserad reform utan en gradvis process som hade börjat tidigare (bl.a. i tidningar och på flera myndigheter) och som var genomförd först under 1970-talet, parallellt med en snabb urbanisering. Rexed startade alltså inte reformen ensam – bilden av honom som “startskottet” är delvis en förenkling/myt. I dag säger de flesta “du”, men “ni” finns kvar och används ibland artig (t.ex. mot kunder eller äldre); “ni” är inte fel i dag. OSÄKERHET: exakt datum för Rexeds uttalande anges olika i källorna (oftast 3 juli 1967); texterna nöjer sig därför med året 1967.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.